

V čem zadavatelé často chybují

Tzv. transparenční novela zákona o veřejných zakázkách měla za cíl zprůhlednění zadávacího řízení. Realitou je však nárůst administrativy na straně zadavatelů. Nač si dát pozor?

Bude tomu již rok, co nabyla účinnosti tzv. transparenční novela zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů (dále ZVZ), jejímž hlavním cílem bylo zprůhlednění zadávacího řízení veřejných zakázek. V praxi však zatím narostla administrativa na straně zadavatelů, což výrazně zvyšuje pravděpodobnost jejich pochybení. Na co si tedy dát pozor?

NEĎELIT ÚČELOVĚ ZAKÁZKY

1 Pochybení při realizaci/nerealizaci zadávacího řízení:

Transparenční novela v dubnu minulého roku mj. také rozšířila okruh zadavatelů, kteří musejí podle ZVZ postupovat. Aby se zadavatelé vyhnuli této povinnosti, velmi často účelově dělí předmět veřejných zakázek, kdy v rozporu s § 13 odst. 3 zákona sníží předpokládanou hodnotu veřejné zakázky pod limit stanovený jak zákonem, tak nařízením vlády č. 77/2008 Sb., které pro obce činí 5 010 000 korun.

V první situaci zadávají veřejné zakázky zcela mimo režim ZVZ s argumentací souladu takového postupu s § 18 odst. 5 zákona, kdy zadavatel není povinen zadávat podle tohoto zákona veřejné zakázky malého rozsahu. Mohou tak zadávat veřejné zakázky »přímo z ruky«, nebo v souladu s interními předpisy zadavatele, což jim šetří práci i čas, protože nejsou vázány zákonnými lhůtami. Není však třeba dodávat, že takovéto netransparentní chování zvyšuje možnosti korupce u zadavatele.

Takové obcházení zákona je však zcela evidentní v rozporu se zásadami uvedenými v § 6 zákona, a to se zásadami rovnosti zacházení, transparentnosti a nediskriminace. Tímto chováním zadavatelů dochází ke snižování okruhu možných dodavatelů jakož i k omezení jejich práv vzhledem k neveřejnosti úkonů zadavatele a kratší lhůtě, která je jim stanovena pro přípravu nabídek.

Aby nedocházelo k účelovému rozdělování veřejných zakázek, musí zadavatelé při stanovení předpokládané hodnoty postupovat vždy v souladu s § 13 odst. 8 a sečíst předpokládané hodnoty obdobných, spolu souvisejících plnění, které hodlají pořídit v průběhu celého účetního období.

Argument, že se potřeba pořídit určité dodávky, služby či stavební práce náhle vyskytla až v průběhu účetního období, by před ÚOHS pravděpodobně neuspěl. Nutno dodat, že transparenční novela alespoň zavedla povinnost zadavatelů uveřejňovat uzavřené smlouvy či jejich dodatky na veřejně přístupných internetových profilech zadavatele, což alespoň částečně zamezí výše uvedenému negativnímu jevu.

NADMÍRA NEZVEŘEJNĚNÝCH ŘÍZENÍ

2 Nadužívání jednacích řízení bez uveřejnění:

Dalším pochybením zadavatelů je nesprávné používání či nadužívání jednacích řízení bez uveřejnění, tedy jednoho z nejméně transparentních druhů zadávacích řízení. Zadavatel při jeho použití není povinen zveřejňovat většinu svých úkonů ani není vázán lhůtami stanovenými zákonem.

K tomuto řízení se zadavatelé často uchylují z důvodu jisté pohodlnosti na úkor ekonomické výhodnosti. Často přitom používají spíše zástupné důvody, jako je ochrana výhradních práv, časová tíseň nebo další, které mnohdy nejsou schopni relevantně zdůvodnit.

Transparenční novela stanovila alespoň určité povinnosti zveřejňování záměru zadat veřejnou zakázku v jednacím řízení bez uveřejnění prostřednictvím Věstníku veřejných zakázek. Do té doby měli zadavatelé povinnost zveřejňovat pouze oznámení o zadání veřejné zakázky. Vzhledem ke stále vysokému podílu tohoto druhu řízení na celkovém objemu veřejných zakázek se dá očekávat, že se »antimonopolní úřad« v budoucnu více zaměří právě na oprávněnost užití tohoto druhu řízení.

POZOR NA LHŮTY A POŽADAVKY NA KVALIFIKACI

3 Nedodržování zákonných lhůt:

Zadavatelé mnohdy nedodržují zákonné lhůty pro jednotlivé kroky v rámci řízení. Po novelizaci je v zákoně rovněž výslovně stanoveno, že pokud zadavatel po zveřejnění upraví zadávací podmínky tak, že by mohlo dojít k rozšíření okruhu možných dodavatelů, musí prodloužit lhůtu pro po-

dání nabídek nikoliv pouze přiměřeně, ale tak, aby od okamžiku změny činila celou původní délku lhůty pro podání nabídek.

4 Stanovení kvalifikačních požadavků:

Zadavatelé chybují též při stanovení kvalifikačních požadavků. Po novele je nutno ekonomické a finanční kvalifikační předpoklady zcela vypustit a nahradit je ekonomickou a finanční způsobilostí dodavatele. Zadavatel tak nemůže požadovat, aby uchazeč např. dosáhl určitého finančního obrátu v předchozích letech nebo aby byl pojištěn za škodu v určité výši. Požadavek na pojištění za škodu lze ovšem včlenit do obchodních podmínek.

CHYBNÉ POSOUZENÍ A HODNOCENÍ

5 Chybné posouzení nabídek ze strany komise:

Hodnotící komise často chybně posuzuje předložené nabídky. Jejich nesoulad se zadávacími podmínkami nevědomě či vědomě přehlédne, čímž uchazeče zvýhodní oproti ostatním. Komise dále může požádat podle § 59 odst. 4 zákona o objasnění předložených informací či dokladů, nebo podle § 76 odst. 3 o písemné vysvětlení nabídky, popř. požádat o doplnění dokladů podle § 68 odst. 3 zákona a dále také o písemné vysvětlení mimořádně nízké nabídkové ceny. Mnohdy však komise těchto zákonem daných možností nevyužije a uchazeče namísto dožádání vysvětlení ihned vyloučí.

6 Chybné hodnocení nabídek:

K pochybení v rámci procesu hodnocení nabídek dochází např. tehdy, když je hodnotícím kritériem smluvní podmínka či kvalifikační předpoklad, což ale zákon neumožňuje. Někdy jsou hodnotící kritéria nedostatečně definována.

7 Nesoulad s požadavky na uveřejnění:

Tato pochybení zadavatelů nabyta na významu právě po poslední novelizaci ZVZ, jež zakotvila povinnost zveřejnit stanovené dokumenty na profilu zadavatele ve stanovených termínech, např. povinné zveřejnění písemné zprávy zadavatele i kompletního znění zadávací dokumentace, pokud ta není považována za obchodní tajemství. Při nedodržení požadavků na uveřejnění je v zákoně stanovena řada sankcí včetně výsokých pokut ze strany ÚOHS.

DALŠÍ NOVELA NA POŘADU DNE?

Přestože od tzv. transparenční novely zákona uplynul teprve rok, na veřejnosti se objevují spekulace o nové změně zákona o veřejných zakázkách. Toto nestabilní legislativní prostředí ztěžuje pozici zejména zadavatelům veřejných zakázek, kteří mají problém se v turbulentním prostředí orientovat. Řada z nich proto využívá v rámci administrace veřejných zakázek služeb specializovaných poradenských společností. ■

KRISTÝNA TLUSTOŠOVÁ

ProfiTender Manager
eNovation s. r. o.
(člen Asociace pro veřejné zakázky)

JUDr. Kristýna Tlustošová